

Pelle Dragsteds tale ved 80-året for udsejlingen af de danske kommunister

Taler

Pelle Dragsted
Politisk ordfører for
Enhedslisten

Dato

2. oktober 2023

Sted

Langelinie, København

Kære Alle [sic] sammen.

Og ikke mindst kære efterkommere til de danskere, der for 80 år siden stod på denne kaj, frataget deres frihed, i tysk fangenskab, og på vej mod en grim skæbne.

Her fra netop denne kaj - den 2 oktober 1943 - blev 150 danske kommunister, gennet ombord på Skibet Wartheland.

Det samme gjorde 198 danske jøder, der ikke var undsluppet besættelsesmagtens jøde-aktion.

De blev alle sendt mod en forfærdelig og nådesløs skæbne i KZ og dødslejre.

Mange vendte aldrig hjem igen. Og dem der vendte hjem havde dybe ar på krop og sjæl.

Det var tyske soldater, der den dag for 80 år siden, gennede jøder og kommunister ombord på Warteland.

Men når det gælder de danske kommunister var det deres eget lands regering – den danske regering, der bar ansvaret for at de stod på kajen – og for deres videre skæbne.

I sommeren 1941 – efter at Tyskland havde angrebet Sovjetunionen - krævede de tyske myndigheder, at ledende danske kommunister blev anholdt og interneret.

Den danske regering var ikke sen til at acceptere tyskernes krav. Ja faktisk anholdt det danske politi 4 gange så mange kommunister som tyskerne havde bedt om.

I hele landet blev arbejdere, forfattere, fagforeningsfolk – ja selv folkevalgte hentet i deres hjem, trukket ud af favnen på deres kære - af deres eget lands politi.

Flere hundrede danske kommunister og tidligere spaniensfrivillige blev i den efterfølgende tid interneret i Horserødlejren i Nordsjælland.

De blev interneret alene på grund af deres politiske overbevisning – og deres lovlige politiske arbejde.

For at legitimere det grundlovsstridige forbud mod DKP, og interneringen af partiets medlemmer og sympatisører, vedtog det danske folketing i august 1940 den mest skændige lov, som nogensinde er vedtaget i vores parlament. Den såkaldte kommunistlov.

Loven gav hjemmel – en hjemmel der åbenlyst var grundlovsstridig – til at forbyde kommunistpartiet.

Og til at holde de danske kommunister internerede - på ubestemt tid.

Kommunisterne blev holdt indespærret i Horserødlejren i to år – under ydmygende og elendige forhold. Adskilt fra deres kære og familier.

Da samarbejdspolitikken brød sammen i sensommeren 1943, og tyskerne overtog den direkte myndighed i landet – ”glemte” den danske regering at sætte fangerne i Horserød fri.

Omkring 100 af de internerede nåede at flygte i forvirringen, men endnu flere endte i tysk varetægt.

Det var baggrunden for at 150 danske kommunister den 2. oktober 1943 stod her på kajen.

Svigtet af deres egen regering. Af deres eget folketing.

I de næste halvandet år oplevede de det værste mareridt et menneske kan forestille sig, i den tyske dødslejr Stutthof tæt på den polske by Gdansk.

Ydmygelser, sygdom, sult, tortur og mishandling.

De blev vidner til drabene på tusinder af medfanger i lejren.

Og 22 af de danske kommunister bukkede selv under. Døde af sult, af sygdom – af tortur og mishandling. På de såkaldte dødsparader i krigens sidste måneder. Eller af svækkelse efter hjemkomsten til Danmark.

De danske jøder, som 2. oktober 1943 blev tvunget ombord på Wartheland blev ligesom lidt over 400 andre af deres danske trosfæller sendt til Theresienstadt-lejren.

150 af dem døde i lejren og vendte aldrig hjem til Danmark igen.

De blev en del af det skrækkelige og afsindige folkemord på de europæiske jøder som det nazistiske regime gennemførte fra 1940 til 1945.

Seks millioner jøder mistede livet. Blev gasset, skudt, eller arbejdet ihjel af fascisterne. Det skal aldrig glemmes.

Der var faktisk også fire danske jøder blandt de kommunistiske fanger, der på grund af deres medlemskab [sic] af DKP blev sendt til Stutthof i stedet for Theresienstadt.

En af de tilstedeværende har siden fortalt, at da de ankom til lejren blev de modtaget af SS-føreren, og blev spurgt om der var jøder i blandt dem.

En af de ledende kommunister trådte så frem og svarede: ” Her er vi alle danske”.

Og det lykkedes at holde deres kammeraters jødiske ophav skjult for lejr vagterne under hele opholdet. To af dem overlevede på den måde Holocaust.

Det er bare én af mange små historier om det heltemod og den solidaritet, som blev udvist i den forfærdelige tid i tysk fange[n]skab.

I dag mindes vi det heltemod. Vi mindes dem som døde. Dem som kom forkrøblede hjem.

Vi mindes Dem som blev efterladt. Deres sorg og afsavn.

Men vi mindes også det historiske og utilgivelige svigt fra vores eget lands regering – fra folketinget – som førte til de danske kommunisters skæbne.

Det er en skamplet som aldrig vil kunne vaskes af.

For to år siden – da vi markerede 80-året for interneringen af kommunisterne - bad en gruppe af efterkommere om en officiel undskyldning fra den danske statsminister for de svigt som blev begået mod deres kære.

De venter stadig på den undskyldning.

I sidste uge har efterkommerne på ny rettet henvendelse – denne gang til folketingets formand og præsidium.

Med henblik på at få opsat en mindetavle i folketinget, som kan oplyse os om – og minde os om, hvordan en gruppe medborgere blev svigtet med fatale konsekvenser.

I dag findes der intet, der fortæller om det svigt i det hus jeg arbejder i.

Det er vigtigt, at det kommer. Ikke bare for at mindes.

Men fordi vi skal lære af historien. Fordi menneskers mest basale rettigheder ikke igen skal trædes under fode.

Fordi folketinget aldrig igen må svigte de mest grundlæggende retsprincipper. Retten til at [sic] liv.

Vi mindes for at lære. For at blive bedre. For at fremtiden ikke skal gentage fortidens fejl.

Jeg vil nu gerne bede jer om at deltage i 1 minuts stilhed for dem som i dag for 80 år på denne kaj siden blev tvunget væk fra deres fædreland.

Tak!

....Aldrig mere fascisme!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Anden Verdenskrig, Danmarks besættelse 1940-1945, Enhedslisten, Mindetale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/pelle-dragsteds-tale-ved-80-aret-for-udsejlingen-af-de-danske-kommunister>